

מאמרי הגות וצפונות כפרד"ס התורה בעמק הפרשה

אחרי-קדושים

מאת
משה בכמה"ר עזרא בצרי

שנת התשפ"ג

כלות הנפש

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקָרְבָתְכֶם לִפְנֵי ה' וַיָּמָתוּ.¹

'אור החיים' הקדוש מפרש בכמה דרכים את הצורך לציין שהדיבור היה 'אחרי מות', ונביא כאן רק אחת מהן, שאחר כך מוסיף לשון מליצית וסתומה הדורשת התבוננות גדולה להבין את דברי קדשו, וזה לשונו הטהור:²

"דיבר ה' למשה דרך מיתתן שהיתה על זה הדרך בקרבכם לפני ה', פירוש, שנתקרו לפני אור העליון בחיבת הקודש ובוזה מתו, והוא סוד הנשיקה, שבה מתים הצדיקים, והנה הם שוים למיתת כל הצדיקים, אלא שההפרש הוא שהצדיקים הנשיקה מתקרבת להם, ואילו הם נתקרו לה, והוא אומרו 'בקרבכם לפני ה'", ואומרו 'וימותו' בתוספות ו', רמז הכתוב הפלאת חיבת הצדיקים, שהגם שהיו מרגישים במיתתם, לא נמנעו מקרוב לדביקות נעימות עריבות ידידות חביבות חשיקות מתיקות עד כלות נפשותם מהם, והבן.

ובחינה זו אין מכיר איכותה והיא מושללת ההכרה, לא מפי מין האנושי ולא מפי כתבו, ולא תושג בהשערות מושכל הגשם, ולמשיג חלק מהשגה זו תבדיל ממנו המונע אותו מהתקבל, ותכירהו על ידי סימניה כי הוא זה הפכה מנגדת שונאיה, ותפעול בו פעולה רשומה לשלול ממנו כח המונעו והמקיימו, ולפעמים תמאסהו הנפש, ותריבהו מריבה גדולה, והוא סוד הוללות הנביאים, ולכשתתרבה בחינה זו בפנימיותו תגעל הנפש את הברשר, ויצתה מעמה ושבה אל בית אביה.

ואודיע למתבונן בפנימיות השכלת המושכל, שהשכלת השכל תשכיל ההשכלות, ובהשכל בהשכלתו ישכיל, שמושכל מושלל השכל, וכשישכיל בהערת עצמו, ולא עצמו, ישכיל, שהמוכשל מושכל ממושכל, בלתי מושכל מהשכל, והשכילו למשכילים ביחוד השכלתו בסוד נשמה לנשמתו, ואז מותריו יהיו עטרי מלכים וכסאם, וכי יש חיים לחיים, שעליהם אמר משה:³ 'ובחרת בחיים' ב' המודעות, ושוללת חיים הנשתוים בהרגש הכללי, ויברך ברוך אלהים חיים אשר סגל סגולה זו לסגולתו".

ועיין במפרשי אור החיים הרבים, מה שניסו לבאר את הדברים הללו כל אחד לפי דרכו.

לכשנמנה כמה פעמים הזכיר כאן שורש 'שכל' נמצא כ"א פעמים, שהוא רומז לשם אהי"ה הנקרא 'אלהים חיים', שמשם שורש נשמת החיים האמיתיים, שעל ידי עסק התורה הפותחת ב'בראשית', שעל זה נאמר 'ובחרת בחיים' בב' הנודעת בחיים האמיתיים, ולא הנרגשים המיוחסים למידות ולא לנשמה, זוכה להאיר ולהתברך מ'אלהים חיים', אשר רק עם ישראל שנשמתם חצובה מתחת כסא הכבוד, 'שבראנו לכבודו', מעולם הבריאה, יכולים לדבק בשורש החיים האמיתיים כנאמר: 'ואתם הדבקים בה' אלהיכם חיים...!'

¹ ויקרא טז, א.

² על ויקרא טז, א.

³ דברים ל, יט.

וזהו שאמר שלא נמנעו מקרוב לדביקות, נעימות, עריבות, ידידות, חביבות, חשיקות, מתיקות, עד כלות נפשותם מהם, מנה כאן שבע לשונות, כנגד ז' המידות השייך לעולם הטבע והמורגש, ועברו למעל הטבע, מעבר למוחש ומורגש, למוחין, לשכל, עד הגיעם לדרגת הכתר.

נמצינו למדים שצריך לעבוד את ה' לפי המדרגה והיכולת. מצד אחד יש להזהר שלא לרדת מהדרגה הרוחנית לשקוע בגשמיות המסתירה ומעלימה על האור האלוקי, ומצד שני לא לחפש להעפיל מעבר ליכולת, ולמה שמסוגלים בהיותנו במלבוש גופני גשמי, להתבונן ולהעמיק במושכלות רוחניות, לעמוד בסוד ה', במה שמעבר לאפשרות בהיותנו במעטפה גופנית.

וכתב ה'ערבי נחל', שאת דברי ה'אור החיים' העמוקים הללו, רק בעל רוח הקודש יוכל להבין לאשורם, והסביר שיש באדם שני כוחות קיצוניים שכל אחד מהם מושך לכיוון אחר, וחייבים לעבוד באיזון בין שניהם. והביא על זה משל נחמד.

מלך גדול חיפש איזה אומן שיעשה לו כתר מלכות בכל מיני יופי כאשר עם לבבו, והכריז בכל מדינות מלכותו אם המצא ימצא אומן גדול יביאו אליו, והביאו לו אחד שהיה אומן גדול, וישב לפני המלך, ויאמר לו, עשה כך וכך. וכאשר התחיל לעשות, ידיו מרתתין מאימת המלך ולא היה יכול לעשות כלום.

וירא המלך כי לא יכול, וצוה להביא אומן אחר. והביאו לו אומן טוב מאד, והוא היה קל בדעתו, לא ירא מהמלך, וישב לפני המלך, וצוהו עשה כך. וירא המלך כי עשה יפה מאד, והבין כי אין לו שום מורא מלפניו ולבו גס במלך מאד, כי אלולא זאת לא היה יכול עשוהו כך יפה.

ויצו המלך להוציאו מביתו ולהענישו, ואמר אינו חפץ במלאכתו, אחר שאין מוראו כלל עליו, ויצו להביא אומן אחר והביאו לפניו, וישב לפני המלך וידיו מרתתין. וידבר המלך אתו טובות, ויאמר לו, בני אני חפץ שתעשה לי מלאכה טובה, ואם תפחד כל כך לא תוכל עשוהו, לכן התישב מעט בדעתך להקל מוראי קצת מעליך, כדי שתוכל לעשות.

ויעשה האומן כך ויתישב בדעתו מעט בלבו לאמר, הנני צריך לעשות מלאכת המלך, לכן על כרחי מוכרחני להסיח דעתי מעט מאימת המלך כדי שאוכל להתישב בעיוני ולעשות המלאכה. ויבחר המלך במעשה האומן הזה.

כך הנמשל, הנה האדם צריך לעשות מעשה המצות בישוב הדעת לעשות כל מצוה כמשפטה ודינה, וכן עיון התורה צריך להתיישב בשכלו מאד, ולסבה זו לא עשה ה' את האדם שיהיה פחד ה' עליו כראוי, שאם כן מיד כשיעשה איזה מצוה או תורה יתבטל ממציותו, ואיך אם כן יעשה מצוה או לימוד תורה? ומי אשר אין יראת ה' בלבו ולומד בעיון נמרץ מבלי משים אל לבו שום יראת ה', בזה מאס ה', אלא בחר ה' דרך ממוצע, וברא את האדם ביראה יותר מועטת מיראה אשר למלאכים, כדי שבעת עשיית מצוה או תורה בעיון יוכל לצמצם יראתו להיות לו ישוב הדעת בעבודת ה' ולא יתבטל ממציותו בעשותו אחת ממצות ה' או בעוסקו בתורה.⁴

---

⁴ כלות הנפש הינו מצב בו יוצאת הנפש מן הגוף בעקבות תשוקה יוצאת דופן לדבקות בקדוש ברוך הוא. כמבואר בתניא פרק ג':

כשמתבונן ומעמיק מאד בגדולת ה' איך הוא ממלא כל עלמין וסובב כל עלמין וכולא קמיה כלא חשיב. ושוב יתלהב לבו באהבה עזה כרשפי אש בחשיקה וחפיצה ותשוקה ונפש שוקקה לגדולת אין סוף ברוך הוא והיא כלות הנפש כדכתיב נכספה וגם כלתה נפשי וגו'.

למרות שכלות הנפש היא תנועה נפשית שמופיעה דווקא אצל מי שהוא בעל מדריגה רוחנית גבוהה, היא מוגדרת כמצב שיש להימנע מלהגיע אליו. בתורת החסידות מוסבר כי תכלית הכוונה והרצון האלוקי הוא להישאר עם הנשמה בתוך הגוף ולעבוד את ה' יחד עם הגוף.

שני בני אהרן – ראשי תיבות באש

וַיְדַבֵּר ה' אֶל מֹשֶׁה אַחֲרֵי מוֹת שְׁנֵי בְנֵי אֶהֱרֹן בְּקִרְבָּתָם לִפְנֵי ה' וַיִּמָּתוּ.”

הזוהר שואל,⁵ למה אמר 'שני בני אהרן', ולא קרא להם בשמותם 'נדב ואביהוא'. ותירץ, שהכתוב בא לגלות סיבת מיתתם, שהיו ברשות אביהם, ודחקו את השעה בחייו ונתקרובו שלא בעצתו, לכן מתו.

מהרח"ו,⁶ הוסיף לרמוז זאת בפסוק, 'בני אהרן' – כי האדם בנושא אשה לקיים מצוה פריה ורביה אינו נקרא בן פלוני על אביו, אלא בפני עצמו כי שם דעתו, להיות אב לבנים, על דרך שאמרו 'בת פלוני לפלוני' ולא אמרו 'לבן פלוני', ולכן אמר 'בני אהרן' ולא נדב ואביהוא, כי מתו על שלא נשאו אשה.

'שני בני אהרן' – ראשי תיבות בא"ש, שהקריבו אש זרה.

'שני בני אהרן' – סופי תיבות יי"ן, שנכנסו שתויי יין.

'בקרבחתם' – ולא בהקריבם, שהורו הלכה בפני רבם, שהתקרובו מעצמם להורות הלכה.

לפני ה' – מחוסרי מעיל נכנסו לקודש הקדשים. ככתוב בפרשת תצוה במעיל האפד: 'ונשמע קולו לפני ה'.

ועיין בדברי 'אור החיים' על בראשית ב, א 'ויכלו השמים', עמידת העולם והטעם שהוא כדורי כדי שיעמוד ויתקיים בהשוואת כחי חלקיו, שאין תשוקה בעולם עריכה וחביבה ונחמדה ונאהבת ונתאבת ומקוות לנבראים, ובפרט לחלקי הרוחני המכיר ויודע בחינת אור האלהות כהדבקות באורו יתברך, ואליו יכספו כל נפש חיונית המגעת להכיר קצת מנועם אורו יתברך תצא נפשם לחזות בנועם ה'.

שכל הנבראים במלא עולם כל אשר רוח החיוני בו אמרו ז"ל כי אין כל נפש מתישבת במקומה, כי אם לצד שישנו לנכסף ומקוה מלא עולם הזה לא תגעל הנפש את הבשר, ולטעם זה האיר ה' עולמו מכבודו וכבודו מלא עולם ונמצא העולם בתוך תוך בוראו ואור הבורא בתוך כל העולם וסובב עולמו, ובזה עמד ונתקיים העולם באמצעות התשוקה למצוי, והוא אמרו ויכלו השמים והארץ וכל צבאם פירושו ויכלו על דרך אמרו (תהלים פד ג) נכספה וגם כלתה, ובאמצעות זה נשלמה ונתקיימה הבריאה.

את סיפור הגמרא לפיו במהלך סעודת פורים "קם רבה שחטיה לרב זירא", יש מבארים כגילוי דרגות אלוניות נעלות, עד להבאתו לידי כלות הנפש.

חסידים מספרים כי פעם פגש רבי אברהם המלאך את אדמו"ר הזקן אוכל בייגל עם חמאה, זמן קצר לאחר שלמדו יחד ענין עמוק ביותר בחסידות. לשאלת רבי אברהם לפשר הענין השיב אדמו"ר הזקן, שבעת הלימוד הרגיש שעוד מעט הוא יגיע למצב של כלות הנפש, ולכן הוכרח לאכול כדי שישמחו לא תפרד מגופו.

כמו כן מסופר כי בשנתיים שקדמו לפטירתו של רבי מיכל מזלוטשוב, צריך היה להשגיח עליו ולשמור שלא תצא נפשו מרוב דביקות בכוראו.

באותן השנים היה נוהג ללכת מצד לצד, כשהתרגשות יתרה ניכרת על פניו הבווערים. "עקביו של הרבי" – כך אמרו אז תלמידיו – "כבר אינם בעולם הזה, ורק שאר גופו עדיין כאן."

באותן השנים נהג רבי מיכל להתחיל את הסעודה השלישית של השבת בחדרו, כשהוא סועד עם אחד מבניו. לאחר שסיימו לאכול נהג רבי מיכל ללכת אל בית המדרש, ושם היה אומר דברי תורה לחסידיו וממשיך את הסעודה בשירים ובתפילות.

בשבת האחרונה לחייו לא נכח בנו בחדרו בשעת הסעודה. לאחר זמן ראתה בתו את אביה רץ בחדרו בהתרגשות, כשהוא חוזר ואומר את דברי ספר הזוהר: "בשעת רצון זו הסתלק לעולמו משה רבנו" (זוהר תרומה קנו, א). מיהרה הבת לקרוא לאחיה, רבי יצחק מראדוויל. רץ רבי יצחק אל אביו ואחז בו, כדי שיפסיק את התרגשותו ודבקותו היתרה. אולם היה זה מאוחר מדי. האב נפל על כתפי בנו, וקרא את הפסוק: "שִׁמְעֵ יִשְׂרָאֵל ה' אֱלֹהֵינוּ ה' אֶחָד" (דברים ו, ד), וכך יצאה נשמתו.

⁵ אחרי נו, ב.

⁶ עץ הדעת טוב.

'וימותו' – מחוסרי המעיל, שכבר הוזהרו שם 'ובצאתו ולא ימות'.
ורמז בראשי תיבות פְּנֵי אֶהְרֶן בְּקִרְבָּתְךָ לְפָנַי י' וַיָּמָתוּ – גימטריה נ"א, נדב אביהוא.

שם הוי"ה בפרשה

הרוקח כותב בהקדמתו לפירוש התורה כי שער המספר הוא השער השורשי להבנת התורה. והנה הרבה מספרים משמעותיים יש בפרשה, בעבודת המקדש ובסוף הפרשה באזהרה מעריות. הוא מדקדק ונותן הסבר אפילו לפרט אחד מעבודת הכהן הגדול, למנין ההזאות, כמה פעמים הכהן הגדול היה מזה. שהיו מ"ז הזאות, כי בפר יש מ"ז גידים שמוציאים דם, וכאשר מזים מ"ז הזאות מדם הפר מתכפרים.⁷

ובפרשה זו עשר פעמים שם הוי"ה, ללא אותיות שימוש. שכנגדם מזכיר הכהן הגדול י' פעמים את השם הנכבד,⁸ לכפר י' עניינים בפרשת עריות: ניאוף, זימה, טומאה, תבל, תועבה, שכיבה, גילוי, הערה, קריבה ורביעה.

וב' פעמים נזכר לה', הרי י"ב פעמים שם הוי"ה בפרשת יום הכפורים, לכפר על י"ב שבטים. ואם נחפש בכל הפרשה כמה פעמים מוזכר שם הוי"ה, נמצא כי מופיע כ"ח פעמים, הכולל שבע פעמים את אות השימוש ל', שהיא אות השימוש היחידה המשמשת בפרשה זו לשם ה', שעל האדם לשמור על כוחו לדברים שבקדושה ולא לאיסורי עריות, חס ושלום.

ללא אות ל' השימוש, מוזכר כ"א פעמים שם הוי"ה ברוך הוא, והוא כמנין השם אהי"ה המורה על מקום הבינה הנקראת 'מים טהורים', שממש טהרת יום הכפורים. והם שלוש פעמים שבע, ומתאים לדברי הרוקח שכתב שלא הזכיר שמו של הקדוש ברוך הוא אלא אחר כ"א תיבות, שלמד ממלאכי השרת שאינם מזכירים את ה' אלא אחר 'קדוש קדוש קדוש ה' צבאות' שבהם כ"א אותיות, וכן מ'חזון ישעיהו' עד שמוזכר שם ה' – כ"א תיבות.

ולשון 'כפרה' הכתובים בכמה פרשות בהקשר ליום הכפורים,⁹ מופיע כ"ד פעמים לכפר על כ"ד עברות שביחזקאל טז, ולכפר על כ"ד 'ערוה' שבסוף הפרשה, ולכפר על כ"ד לשונות גילוי הכתובים בפרשת עריות, ועל שעברו על כ"ד כתבי הקודש כ"ד שעות ביממה.

מנין הפרשה ופסוקיה

פרשה זו היא הפרשה הששית מתחילת החומש, הפותחת בפרשת נדב ואביהוא שחטאו בששה דברים: אש זרה, הורו בפני רבם, שתויי יין, בנים לא היו להם, נתנו עיניהם בפרנסות, לא נטלו עצה.¹⁰ וכן עוסקת בעבודת כהן גדול ביום הכיפורים שנאסר בו ו' דברים, אכילה, שתיה, רחיצה, סיכה, נעילת הסנדל, ותשמיש המטה.¹¹ וכהן גדול לובש מדו בד, בגדי שש.

⁷ הרוקח על טז, יט.

⁸ יומא לט, ב.

⁹ בפרשות אחרי מות, אמור, פינחס, תצוה ובמדבר.

¹⁰ בעל הטורים.

¹¹ משנה יומא ה, א. והירושלמי תחילת פרק ה, מונה ו' דברים ומחלק את השתיה מאכילה, כנגד ששה עניינים האמורים בפרשה, ב' פעמים באחרי מות, ג' באמור, ואחד בפנחס. ובבבלי מונה חמשה, שהשתיה בכלל אכילה.

גם הפרשה עוסקת בקדושת הפה העליון בהנזרות ממאכלות אסורות, וכן בקדושת הפה התחתון בהרחקה מעריות, שהוא ענין קדושת היסוד.

הפרשה היא הפרשה כ"ט מתחילת התורה, וכן עולים שנים משמותיו של המלאך מט"ט שהוא כדוגמת הכהן הגדול למטה שהיה אוהב שלום.¹² כמו כן התיבה 'ערות' מופיעה בכל המקרא כ"ט פעם.¹³ וכן הוא מנין הפסוקים מפרשת העריות ללא פסוק הפתיח. וכן ימי החודש של הלבנה כ"ט יום ורומז על האשה.

בפרשה פ' פסוקים, והסימן: 'כי כל', שכן הם מכינוי היסוד, והפרשה עוסקת בהרחקה מעריות, וקדושת הפה ממאכלות אסורות, או השם 'עדו'. בנוסף לכך במאמר 'פקד יפקוד' עמדנו עוד על הסיבה שבפרשה פ' פסוקים, שכן כל ענייני המקדש סובבים סביב למספר שמונה וכפלותיו.

ויש י"א פסוקים (מנין המורה על ריחוק) בפרשה ברצף, הפותחים בתיבת 'ערות', ותיבת ערוה פירושה רע-וה. 'ערו עד היסוד בה'. ולכן התנא בתחילת מסכת יבמות מונה במשנה י"ה נשים בדוקא הפוטרות צרותיהן וצרות צרותיהן מן החליצה ומן היבום, כי פגם ערוה מסלק שכנית י"ה.¹⁴ ועל כן אמרו שהמתגאה כאלו בא על כל העריות,¹⁵ כי התיבה גאו"ה בגימטריה י"ה.

אחודה נא

א. כתב האבן עזרא:

"ואם יכולת להבין הסוד שהוא אחר מלת עזאזל, תדע סודו וסוד שמו כי יש לו חברים במקרא, ואני אגלה לך קצת הסוד ברמז בהיותך בן שלשים ושלש תדענו". מה פירוש הרמז?¹⁶

ובדרך אפשר היה נראה לבאר, כי המחלוקת אם עבודת יום הכיפורים שראשי התיבות שלו י"ה, מקרבת את הו' לה', או מעלה את הה' האחרונה לו', ודו"ק.

¹² ספר החשק מסודי רזיא בשמות הבהביה, ובביה.

¹³ אמנם פעמים בניקוד חולם, אבל כך הוא באותיות. כמו כן במקומם מוזכר פעמיים בצורה 'ערוה', וכתב בעל הטורים על שמות כת, מב: ערוה - ב' במסורה. 'לכסות בשר ערוה'. ואידך 'לא תקרבו לגלות ערוה' (ויקרא יח, ו). רמז שבגדי כהונה מכפרין על העריות.

¹⁴ שם משמאל פרשת נשא - שנת תרע"א:

בענין פרשת סוטה כתב הרמב"ן (ה, כ) שאין בכל משפטי התורה דבר תלוי בנס זולתי הענין הזה שהוא פלא ונס קבוע. עכ"ל. ויש ליתן טעם למה משפט זה תלוי בנס? אמרו ז"ל (סוטה יז, א) איש ואשה זכו שכינה ביניהן, וברש"י ששם י"ה הוא בין איש לאשה, יו"ד באיש וה"א באשה, וידוע שהשם יו"ד ה"א, הוא עלמא דאתכסיא ומעלמא דאתכסיא באים הנסים כידוע. ועל כן אשה כי תמעול מעל באישה היא פוגמת בשם זה, והעונש שהוא לעומת הפגם בא גם כן מעלמא דאתכסיא, הוא עולם הנסים לעולם הזה, ועל כן נעשים נסים במשפט הזה. ואף שכל העריות הפגם בשם הזה, והוא מרומז במשנה כריתות שמונה חמש עשרה עריות וכן בתחילת יבמות, אף שנמצא יותר, ונראה שהתנא רומז בזה שהפגם בשם הזה, מכל מקום אינו דומה לכאן, ששם הפגם הוא למעלה, וכאן הפגם הוא בשם זה שהוא למטה בין איש לאשה, ועל כן בא העונש גם כן למטה, אבל בכל עריות שהפגם הוא למעלה בעלמא דאתכסיא, נשאר העונש גם כן למעלה בעלמא דאתכסיא, ואינו בא העונש לעלמא דאתגליא.

¹⁵ סוטה ד, ב.

¹⁶ האבן עזרא על ויקרא טז, ח. וכתב עליו הרמב"ן, והנה רבי אברהם נאמן רוח מכסה דבר, ואני הרכיל מגלה סודו שכבר גלו אותו רבותינו ז"ל במקומות רבים.

אמרו בבראשית רבה (סה, י) 'ונשא השעיר עליו' (להלן פסוק כב), זה עשו, שנאמר (בראשית כז, יא): 'הן עשו אחי איש שעיר', 'את כל עונותם', עונות תם, שנאמר, 'ויעקב איש תם' (שם כה, כז).

ומפורש מזה בפרקי רבי אליעזר הגדול (פרק מו), לפיכך היו נותנין לו לסמאל שוחד ביום הכפורים שלא לבטל את קרבנם וכו', עיין בדבריו ובדברי רבינו בחיי כל הסבר הענין, ושצריך להזהר מלחשוב שנותנים לו קרבן כי אז זה עבודה זרה ממש חס ושלום, אלא מקריבים את שני השעירים לפני ה', ועושים גורל, שמהשמים יקבע מה

ב. איזו אות נעלמת בכל פרשת העריות, ומדוע?¹⁷

שמות ספרים מהפרשה:

בד קודש – חידושים על הש"ס לרבי דב ברוך פוברסקי, ולעוד מחברים.

בגדי קודש – לרבי אהרן ממודינא.

קטורת סמים – לרבי אהרן בן אריה טננבוים. וכן לרבי יחיאל משה סגלוביץ.

זבחי שלמים – פירוש תפילות לרמ"ק, וספרים של מחברים נוספים.

מקום השבת

בשבת זו מנגנים במקום חג'אז עקב פטירת שני בני אהרן הקדושים בקרבכם לפני ה'.

בקהילת קודש יסוד הדת בשבת אחרי מות וקדושים – מקום נהוונד. ובקדושים ראשט או ביאת, ובשנה מעוברת ראשט.¹⁸

פרשת קדושים

שם הוי"ה בקדושה

"דַּבֵּר אֶל כָּל עַדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוּשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם."¹⁹

כתב הרוקח: כל פרשת קדושים תהיו מלאה הלכות ומצוות. פתח 'קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אֱלֹהֵיכֶם', וסיים 'והייתם לי קדושים כי קדוש אני ה'.'²⁰ לכך אמרה לפני כל עדת ישראל, בוא וראה כמה הזהיר לקדש עצמן מן העריות, בפרשת אחרי מות התחיל בשם המיוחד ובו סיים, 'ושמרתם את חקתי ואת משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה'.'²¹ 'איש איש אל כל שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה'.'²² וסיים 'ושמרתם את

יוקרב ומה יושלך לעזאזל וידחה מלמעלה ואנו רק עושים גזרתו יתברך, לא שאנחנו מצד עצמנו נותנים משהו לאיזה כח מלבד לה' לבדו.

¹⁷ כתב הרוקח בפרשת קדושים כ, כא: לכך נעלמת ס' בעריות, כי תרגום של עזר - סמך, כי כשהקדוש ברוך הוא מזווג אשה לאיש היא עזר כנגדו. ואינו מזווג לאדם האסור לו, אלא סטן, הוא יצר הרע, מזווג לו, כדי להכניסו באש התאוה שהיא אחד מס' בגיהנם. (ראה ברכות נו, ב).

והוסיף בפרשת וישלח, לה, ב שהאות ס' נעלמת גם בפסוק בישעיה סו, ג: "שוחט השור מִפֶּה אִישׁ זֹבֵחַ הַשֶּׁה עֹרֶף כָּלֵב מִעֵלָה מִנְחָה דָם תִּזְרַח מִזְכִּיר לְבָנָה מְבָרֵךְ אֶוֹן גַּם הִמָּה בְּחָרוּ בְּדַרְכֵיהֶם וּבְשִׁקּוּצֵיהֶם נִפְשָׁם תִּפְצָה". שפסוק זה מדבר אודות עבודה זרה, ויש בו את כל האותיות חוץ מהאות ס', כמו בפרשת העריות ב'אחרי מות'.

¹⁸ קונטרס מזמרת האר"ץ.

¹⁹ ויקרא יט, ב.

²⁰ ויקרא כ, כו.

²¹ ויקרא יח, ה.

²² ויקרא יח, ו.

מִשְׁמַרְתִּי לְבִלְתִּי עֲשׂוֹת מַחְקוֹת הַתּוֹעֵבֹת אֲשֶׁר נַעֲשׂוּ לְפָנֶיכֶם וְלֹא תִטְמְאוּ בָּהֶם אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם,²³
וכן בפרשת קדושים תהיו פתח וחותם בשם י"ה.

הפרש הקריאות בין הארץ לחוץ לארץ

בשנה מעוברת, אין צורך לחבר פרשות יחדיו, כנהוג בשנים פשוטות. ומשבת זו נוצר הפרש בקריאת התורה בין הפרשה שקוראים בארץ, פרשת קדושים, לבין הפרשה שקוראים בחוץ לארץ, פרשת אחרי מות, כי שם קראו בשבת שמיני של פסח מענין החג, ובארץ כבר קראו בפרשת אחרי מות.

ניתן היה להדביק את ההפרש מיד, אם היו מחברים את הקריאה השבת בחוץ לארץ של פרשת אחרי מות עם פרשת קדושים. אולם הפרשות מתחברות יחדיו רק בעוד 13 שבתות, בפרשות מטות מסעי, והדבר יוצר קושי לנוסעים מכאן לשם ומשם לכאן.

ולמה אם כן לא חברו ביחד את הפרשות בחוץ לארץ החל משבת זו? כי עיקר סידור הפרשות היה שם, ושם יקראו כהלכה לפני שבועות בפרשת במדבר, ולא בפרשת נשא שיקראו בארץ מפני האילוף.

ולכן לא הקדימו כבר השבת לחבר שם את הפרשות ובשבת הבאה לקרוא כאצלנו, כי לא רצו לשנות מסדר השנים שמחברים תמיד ביחד את הפרשות מטות ומסעי, שהחיבור מוכיח שרוצים שפרשת דברים, שבת חזון, תהיה סמוך לתשעה באב.²⁴

מנין המצוות

פרשת קדושים היא מהפרשות עם המספר הרב ביותר של מצוות בנושאים שונים. על המכנה המשותף שלהן מעיד הפסוק שבתחילת הפרשה:²⁵ "דְּבַר אֵל כָּל עֲדַת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם קְדוֹשִׁים תִּהְיוּ כִּי קְדוֹשׁ אֲנִי ה' אֱלֹהֵיכֶם".

המדרש,²⁶ אומר שפרשה זאת נאמרה במעמד הקהל, בנוכחות כל עם ישראל, מאחר שבפרשה זו יש יסודות תורה רבים. כמו כן יש מצוות שנאמרה בהן יראה, כי הן מסורות ללב. ורק ה' בוחן

²³ ויקרא יח, ל.

²⁴ ראה שו"ת מהרי"ט אורח חיים ח"ב ד.

²⁵ ויקרא יט, ב.

²⁶ ויקרא רבה: רבי לוי אמר: מפני שעשרת הדברות כלולין בתוכה:

אנכי ה' אלהיך - אני ה' אלהיכם.

לא יהיה לך - ואלהי מסכה לא תעשו לכם.

לא תשא - ולא תשבעו בשמי.

זכור את יום השבת - את שבתתי תשמורו.

כבד את אביך ואת אמך - איש אמו ואביו תיראו.

לא תרצח - לא תעמוד על דם רעך.

לא תנאף - מות יומת הנואף והנואפת.

לא תגנוב - לא תגנובו.

לא תענה - לא תלך רכיל.

לא תחמוד - ואהבת לרעך כמוך.

וכתב הרוקח: וכנגדם י' פעמים 'אני ה' בפרשה זו, וכנגד י' דברות אחרונות, י' פעמים 'אני ה' אלהיכם'.
ופירש ה'שפתי כהן':

לבות וכליות, היודע מחשבות אדם ותחבולותיו ויצרי מעללי איש, יודע אם לבו של אדם לעקל או לעקלקלות.²⁷ ואנו רואים שבהרבה מצוות חוזרים הביטויים 'אני ה', או 'אני ה' אלהיכם' או 'יוראת מאלהיך אני ה'.

לפי ספר החינוך יש בה 13 מצוות עשה, וכידוע, המספר 13 מסמל כל דבר שבקדושה. ויש בה 38 מצוות לא תעשה, ומספר זה עם הכולל עולה ט"ל, שהוא שלוש עשרה כפול שלוש. בסך הכל יש בפרשה חמישים ואחת מצוות,²⁸ כמנין נ"א, וצריך להתפלל ולבקש:²⁹ 'אנא ה' הושיעה נא', שנזכה לקיים את כולם כהלכה.³⁰

"חזר כאן ואמר עשרת הדברות כולם בלשון רבים, לפי שעשרת הדברות נאמרו בלשון יחיד, לפי שצפה הקדוש ברוך הוא שעתידין לעשות העגל, וכדי שימצא משה רבינו מקום להתפלל עליהם לומר שלו ניתנה התורה, עד שנתכפר להם ועשו המשכן ושרתה שכינה ביניהם, חזר ואמרם בלשון רבים, ולזה לא אמרם בקולות ולא ברעמים כדי שלא להרעידם ולא להפחידם, לפי שהם חביבין עליו כבן שאין האב מפחידו ומרעידו ומדבר עמו בנחת, ולזה 'ואמרת אליהם' בנחת בלשון רך, ועל ידי שליח, כל זה כדי שלא להרעידם כמו שאמרנו, וכמו שבמעמד הר סיני היו שם כולם, כן כאן אל כל עדת, וכדי שלא יהיה להם פתחון פה לומר ליחיד ניתנה תורה, לזה חזר ואמר בלשון רבים". וראה זוהר קדושים פד, ב ברעיא מהימנא.

²⁷ ראה ירושלמי שביעית דף י', א. וזה לשון המאירי על מסכת סנהדרין כו, א:

הזמירה מאיסורין חמורין שבביעית היא ומן המפורשים בתורה, שנאמר 'כרמך לא תזמר', ומכל מקום אם זמר שלא לכוונת עבודה אלא שהזמורה צריכה לו לעקל בית הבד וכיוצא בו, מותר. ויזהר שלא יערים, והלב יודע אם לעקל או לעקלקלות, רצונו לומר לעות משפטי הדת ולעבור על מצותיה.

²⁸ הרוקח כתב שיש בפרשה שבעים מצוות, וצריך עיון כיצד. אמנם הקושיא לכאורה אינה אלא על המדרש שמסתמך עליו בויקרא רבה כד, ה הכותב שבשלוש פרשות יש שבעים מצוות בכל אחת, בפרשת קדושים פרשת בא ופרשת משפטים. וההסבר לכך כי בפרשת קדושים כלל פרשת עריות עמהם שבסוף הפרשה הקודמת פרשת אחרי מות, ששם יש שמונה עשרה אזהרות. ואז מגיעים ס"ט מצוות. ובהערות למדרש ביאר שיש שם עשרה פסוקים הפותחים בתיבת 'ערות' השייכים לפרשת קדושים, שבה יש עוד ששים פסוקים, מפסוק ויקרא יט א עד ולא תלכו בחוקות הגוי בפרק כ, כג סוף הענין, וכך יש ביחד שבעים פסוקים ולא מצוות.²⁹ תהלים קיח, כה.

³⁰ ואלו המצוות בפרשה, כפי שמובאות בספר החינוך:

ריב - מצות יראת אב ואם.

ריג - שלא לפנות אחר עבודת אלילים לא במחשבה ולא בדבור ולא בהבטה

ריז - שלא לעשות עבודה זרה לא לעצמו ולא לזולתו.

רטו - שלא לאכול נותר.

רטז - מצות פאה.

ריז - שלא לכלות הפאה בשדה.

ריח - מצות לקט.

ריט - שלא לקחת שבלים הנופלים בשעת הקציר.

רכ - מצות הנחת פאת הכרם.

רכא - שלא לכלות פאת הכרם.

רכב - מצות הנחת פרט הכרם.

רכג - שלא ללקוט פרט הכרם.

רכד - שלא לגנוב שום ממון.

רכה - שלא לכחש על ממון שיש לאחר בדינו.

רכו - שלא ליטע על כפירת ממון.

רכז - שלא נשבע לשקר.

רכח - שלא לעשוק.

רכט - שלא לגזול.

רל - שלא נאחר שכר שכיר.

רלא - שלא לקלל אחד מישראל בין איש בין אשה.

רלב - שלא להכשיל תם בדרך.

”אִישׁ אָמוֹ וְאָבִיו תִּירָאוּ”³¹.

מצוה זו שבתחילת הפרשה, צריכה בדורנו חיזוק גדול, כי היא דורשת יראת כבוד, והוא מצרך מבוקש בתקופתינו.

מצות כבוד אב ואם שבעשרת הדברות, המצוה הגדולה שבתורה, משמשת כבסיס לקיום מצוות רבות. בלעדיה אי אפשר להתקדם לשום מצוה אחרת. אם חסרה לאדם הכרת הטוב ורגשי אהבה להוריו מולידיו, שהביאוהו לעולם, הוא לא יוכל להתקדם ולהבין מהי אהבת ה' ואהבת הבריות. המצוה בפרשה שלנו מדברת על יחס של מורא מאב ואם, וזה כבר מעבר לכבוד.

כיום ישנה תחושה שכולם חברים של כולם, ונדיר למצוא מורא מפני מי שגבוה מעלינו, מורא שמים, מורא רב, ומורא מאב ואם. עלינו לזכור שמעבר למצות הכיבוד יש מצות מורא על כל משמעה.

-
- רלג - שלא לעוול המשפט.
  - רלד - שלא לכבד גדול בדין.
  - רלה - מצות שופט שישפוט בצדק.
  - רלו - שלא לרגל.
  - רלז - שלא לעמוד על דם רעים.
  - רלח - שלא לשנוא אחים.
  - רלט - מצות תוכחה לישראל שאינו נוהג כשורה.
  - רמ - שלא להלבין פני אדם מישראל.
  - רמא - שלא לנקום.
  - רמב - שלא לנטור.
  - רמג - מצות אהבת ישראל.
  - רמד - שלא להרביע בהמה עם מין שאינו מינו.
  - רמה - שלא לזרוע כלאי זרעים ולא נרכיב אילן בשום מקום בארץ ישראל.
  - רמו - שלא לאכול ערלה.
  - רמז - מצות נטע רבעי.
  - רמח - שלא לאכול ולשתות כדרך זולל וסובא.
  - רמט - שלא לנחש.
  - רנ - שלא לעונן.
  - רנא - שלא להקיף פאת הראש.
  - רנב - שלא להשחית פאת הזקן.
  - רנג - שלא נכתוב בכשרנו כתובת קעקע.
  - רנד - מצות היראה מן המקדש.
  - רנה - שלא לעשות מעשה אוב.
  - רנו - שלא לעשות מעשה ידעוני.
  - רנז - מצות כבוד חכמים.
  - רנח - שלא להונות במדות וכל המדות בכלל.
  - רנט - מצות צדוק המאזנים והמשקלים והמדות.
  - רס - שלא לקלל אב ואם.
  - רסא - מצוה שישפרו מי שיתחייב שריפה.
  - רסב - שלא ללכת בחוקות הגוים.
- ³¹ יט, ג.

"איזו מורא? לא יעמוד במקומו המיוחד לו לעמוד שם בסוד זקנים עם חביריו, או מקום המיוחד לו להתפלל, ולא ישב במקום המיוחד לו להסב בביתו, ולא סותר את דבריו, ולא מכריע את דבריו בפניו אפילו לומר נראין דברי אבא, ולא יקראנו בשמו לא בחייו ולא במותו אלא אומר אבא מארי. היה שם אביו כשם אחרים, משנה שם אם הוא שם שהוא פלאי, שאין הכל רגילים לקרות בו, אבל שם שרגילין בו, מותר לקרות אחרים שלא בפניו.

עד היכן מוראם? היה הבן לבוש חמודות ויושב בראש הקהל, ובאו אביו ואמו וקרעו בגדיו והכווהו על ראשו וירקו בפניו, לא יכלים אותם, אלא ישתוק ויירא מן מלך מלכי המלכים שצוהו בכך."

הלכה זו לא כתובה בספר מוסר, אלא בספר ההלכה המובהק והמחייב את כולנו, שולחן ערוך!

וכתב 'ערוך השולחן', "כי מצווה זו היא בכלל המצוות המסורות ללב בכך שיש לאדם לירא מורא פנימי מהוריו, ולא תלויה רק בקיום החיצוני שלה".

כיום בדורנו, בהשפעת התרבות המערבית, טושטשו הבדלי מעמדות, בגלל עקרון השויון.

לצערנו כיום במקום שתלמידים יפחדו ממורים, מורים מפחדים מתלמידים. אפילו בתלמודי תורה כבר לא מעיזים להכות תלמידים סורים כפי שהיה בעבר.

אמנם מצד אחד אנו רואים בתקופות העבר שהיו מקומות שתלמידים ספגו מכות בצורה מזעזעת ואכזרית מידי מורים בלתי ראויים בעליל, אולם מצד שני, כיום נהפכו היוצרות בצורה קיצונית, עד שהמלמדים מפחדים שילדים לא יתלוננו עליהם במשטרה, ולא יסבכו את חייהם. איני מדבר בציבור הכללי ששם כבר ממש מפחדים מכלי חבלה שמביאים התלמידים.

אפילו אצל קטני קטנים דומה כאלו אוריה של חוצפה ירדה לעולם. קשה לראות את הרפיסות של הורים שהפכו להיות עבדי ילדיהם המפונקים, הרצים באדיקות למלא כל גחמה שלהם, והדאגה הנוראית שחס ושלום לא יחסר ל'נסיך' משהו.

החברה צריכה באופן כללי להתעשת מהיראה והכבוד שרוחשים לילד, ומרימים אותו על נס ולחזור למידתיות בעניין. יש לזכור שהילד הוא זה שאמור להתיירא מהוריו ומחנכיו ולא להיפך, כי בכך ממיטים חרבן של ממש על חינוכו לעתיד של הרך.

אני זוכר חבר מבית הספר שהיה פונה לאביו תמיד רק בלשון נסתר. האב רוצה משהו? האב צמא? אף פעם לא פנה אליו באופן ישיר בלשון נוכח. בזמנו זה היה נראה לי משונה, והיום זה נראה כמשאלה בבית תקין, להגיע לרמה כזו.

כקוריוז, סיפר לי בן דודי הרב בנימין זצ"ל, שהיה פונה לחמיו, רבי רחמים בוכריס זצ"ל, בלשון רבים דרך כבוד. אך חמיו היה כל כך עניו שלא הבין שמדבר עליו בלבד בלשון רבים, וחשב שמדבר על עוד אחרים. למשל אם היה שואל אותו, אתם באים אלינו לשבת? היה עונה לו, 'לא, רק אני בא'...

עלינו להתפלל על כך ולבקש לזכות ליראת שמים אמיתית מבורא עולם, ולפתח רגשות יראת כבוד לכל מי שמעלינו, ושתהיה לנו סייעתא דשמיא לקיים מצוות אלו כהלכתן.

מנין הפרשה ופסוקיה

פרשת קדושים היא הפרשה השביעית מתחילת החומש, והשביעי קודש, והאות ז' שבגימטריה שבע מסמלת שכלי זינה עליה, ומספר קטן של מנין מצוותיה, והיא הפרשה הל' מתחילת התורה המסמלת לימוד, שיש ללמוד היטב את כל מצוות התורה ואדם הקדוש הוא הזוכה להבנת התורה, ורומזת למלכות להיותינו עם קדוש וסגולת מלכים.

בפרשה יש בסך הכל ס"ד פסוקים, אבל הם גדושים במצוות רבות, וצריך הרבה סיעתא דשמיא לזכות לקיימן כהלכתן. סימן הפרשה: ונג"ה,³² שקיום המצוות מאיר ומזריח אור הנשמה, או השם: מ"י זה"ב.³³ ומשמעו כתרנומו, צורף זהב. ויתכן שיש כאן רמז לכך שהמצוות נועדו כדי לצרף בהן את הבריות.

והרוקח ביאר שיש בפרשה ס"ד פסוקים כי ששים וארבע ריבוא מיל על פרסה יש בארץ ישראל.³⁴ וכתב הרוקח, כי בפרשה יש ז"ך היות, כנגד אותיות התורה עם המנצפ"ך, וכ"ז לשונות חוק במשנה תורה, וכ"ז פסוקים בחומשים סופם 'ה' אלהיכם', וכ"ז דורות מבריאת העולם עד שנכנסו לארץ.

ומדבריו נלמד יסוד לכל התורה כולה שיש משמעות למנין ההיות שיש בכל פרשה ופרשה, וכשם שציינן למשל בפרשת בראשית שיש בה ל"ו היות כנגד ל"ו השעות ששימש האור הגנוז.

בפרשה 868 מילים,³⁵ וסימן: קדש"י קדש"י"ם. וכפי שביאר הרמב"ן, שהאזהרה גם על המותר שלא להיות נבל ברשות התורה. וזו לשונו: קדושים תהיו – הו פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י. אבל בתורת כהנים³⁶ ראיתי סתם, פרושים תהיו. וכן שנו שם³⁷ 'והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני', כשם שאני קדוש, כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש, כך אתם תהיו פרושים...

לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות... וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס... ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו.

באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה, הנקיות בידיו וגופו. כמו שאמרו,³⁸ 'והתקדשתם' - אלו מים ראשונים, 'והייתם קדושים' - אלו מים אחרונים, 'כי קדוש' - זה שמן ערב. כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים...

וטעם הכתוב שאמר 'כי קדוש אני ה' אלהיכם' - לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים, והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות.

³² כלשון הכתוב בישעיה (ד, ה): "וּבְרָא ה' עַל פֶּל מְכוֹן הַר צִיּוֹן וְעַל מִקְרָאָהּ עֲנַן יוֹמָם וְעֶשֶׂן וְנִגְהָ אֵשׁ לְהִבָּה לְיִלָּהּ פִּי עַל פֶּל כְּבוֹד הַפָּה".

ובמראות יחזקאל, (יחזקאל א, ד): "וְאָרָא וְהִנֵּה רוּחַ סְעָרָה בָּאָה מִן הַצָּפוֹן עֲנַן גָּדוֹל וְאֵשׁ מִתְלַקַּחַת וְנִגְהָ לוֹ סָבִיב". יתכן שהכוונה היתה לשם אדם בתוספת אות ו' השימוש המוזכר כאחד מבני דוד, בדברי הימים (א ג, ז): "וְנִגְהָ וְנִפְגַּ וְנִפְעֵ". וכנראה שהמסמן לא מצא מילה מהפרשה התואמת לגימטריה זו ולכן ציין לשם.

³³ עיין בספר 'עמק המלך' שער ה פרק מז, כי רבי יוחנן בן זכאי אמר על הפסוק (בראשית לו, ט): "ושם אשתו מהיטבאל בת מטרד בת מי זהב", שלש מאות הלכות פסוקות, ולא רצה לגלות אותם אלא לרבי אליעזר בן ערך ולרבי אליעזר בן הורקנוס תלמידיו, שהיו עסוקים במעשה מרכבה עמו.

³⁴ ראה בבא קמא פב, ב.

³⁵ הרוקח כתב שיש 869 תיבות שמשעה שאמר להם קדושים תהיו עד שמת יאשיהו עברו 869 שנה. וצריך עיון איזו תיבה מחשיבה כשתי תיבות. ואולי היתה אצלו תיבה עם קרי וכתוב.

³⁶ פרשה א, ב.

³⁷ שמיני פרק יב ג.

³⁸ ברכות נג, ב.

1. שבתתי אצל אבא ואמא מי אני?³⁹
2. מצא מכנה משותף בין נותר בקודש להבדלה במוצאי שבת קודש.⁴⁰
3. מצוה ששמה משותף, להסרה בשמונה, ועד שלוש שנים.⁴¹
4. איסור עמידה ואכילה בדבר אחד.⁴²
5. מצוה שאם כיונתי בה לא קיימתיה.⁴³
6. שתי מילים סמוכות בפרשה פעמיים, האחת צרויה והאחת קמוצה והפסק ביניהם. ובפרשה הקודמת פעמיים ללא פסק. וארבעתן יחידות במקרא.⁴⁴

שמות ספרים מהפרשה

- פאת שדך – שו"ת לרבי שמואל מונק.
- קדש הלולים – לרבי שאול נחמיאס על התורה, ולרבי חיים ורנר על תהלים.
- פני זקן - לרבי יצחק אייזק יהודה יחיאל מקאמרנא – פירוש על הירושלמי.
- מאזני צדק – לרבי מנחם מנדל שפירא.
- אבני צדק – לרבי ישועה בסיס.
- איפת צדק – על שיעורי תורה לרבי ישראל יעקב קניבסקי.
- הין צדק – לרבי מנחם מנדל שפירא.

מקאם השבת

בפרשת קדושים מנגנים במקאם צבא, משום האזהרות על עריות הקשורות למצות המילה ושמירת הברית. וכאשר מחוברת לפרשת אחרי מות, חגי'אז למות בני אהרן, או ביאת שבהן חוקי הבית.

³⁹ ויקרא יט, ג: "איש אמו ואביו תיראו ואת שבתתי תשמרו". פירש רש"י, סמך שמירת שבת למורא אב לומר אף על פי שהזהרתיך על מורא אב, אם יאמר לך חלל את השבת אל תשמע לו וכן בשאר כל המצות.

⁴⁰ ויקרא פרק יט ה-ו: וכי תזבחון זבח שלמים לה' לרצונכם תזבחהו. ביום זבחתם יאכל ומקחרת והנותר עד יום השלישי באש ישרף. ומי שלא הבדיל במוצאי שבת, יכול להבדיל עד יום שלישי.
⁴¹ ערלה.

⁴² לא תעמוד על דם רעך, ולא תאכלו על הדם.

⁴³ שכחה.

⁴⁴ בפרשת אחרי ויקרא יז, י: "ואיש איש מבית ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יאכל כל דם".

ובויקרא יז, יג: "ואיש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בתוכם אשר יצוד".

ובפרשת קדושים ויקרא יט, לד: "כאזרח מקם יהיה לכם הגר הגר אתכם".

וויקרא כ, ב: "ואל בני ישראל תאמר איש איש מבני ישראל ומן הגר הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך".